Commissie Th. Heemskerk, Subcommissie voor Hoofdstuk IV en IX
NA Commissie Herziening Grondwet 1910-1912, inv.nr. 6.

Notulen der eerste vergadering, gehouden op Woensdag 1 Maart 1911, in de audientiezaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken.
Voorzitter de Heer Oppenheim.
Aanwezig alle leden: de Heeren Van Nispen tot Sevenaer, Van der Feltz, Van Lynden van Sandenburg en Van Citters.
De Voorzitter stelt voor, den adjunct-secretaris der Staatscommissie De Jonge te benoemen tot Secretaris dezer Subcommissie. Hiertoe wordt zonder stemming besloten, en de functie door den benoemde aanvaard.
Verder wordt nog besloten, dat de notulen zullen worden getypeerd, en niet eerst bij de leden zullen circuleeren.
De Voorzitter stelt voor de aan de Subcommissie ter onderzoek aangewezen Hoofdstukken artikelsgewijze te behandelen; hiervan zal echter, wegens het belang der zaak, worden afgeweken voor zoover betreft de artt. 143, en 144; en daarna zal worden aangevangen met Hoofdstuk IV. Aldus wordt besloten.

artt. 143 en 144.
Dienovereenkomstig stelt de voorzitter aan de orde het voorstel van den Voorzitter der Staatscommissie, met betrekking tot artt. 143 en 144, onder welk voorstel z.i. ook valt het houden van eene beschouwing over het kiesrecht in de gemeente.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer meende, dat in pleno besloten was het kiesrecht niet bij dit artikel te behandelen, maar de notulen zeggen anders.
De Voorzitter meent, dat de notulen juist zijn; wel was oorspronkelijk besloten, gelijk de vorige spreker meent, maar men is er later op terug gekomen.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer kan zich er mee vereenigen; het was hem eenigermate ontgaan.
De Heer Van Citters, het voorstel-Heemskerk besprekend, vindt het niet geheel duidelijk, wat wellicht hierdoor komt, omdat hij niet bij de behandeling <toevoeging in de marge: van hetgeen de Heer Heemskerk in pleno besprak,> kon zijn. Spreker leest er uit, dat de mogelijkheid geopend moet kunnen worden om rekening te houden met het verschil in locale eischen, zoodat met [vermoedelijk bedoeld: men] niet meer krijgt eene organisatie, die voor alle gemeenten, groot en klein, dezelfde is; vandaar schijnt er in het voorstel niet meer gesproken te worden van den "Raad".
Spreker voelt daar wel voor, maar de redactie van het voorstel is erg schematisch, het karakter van den Raad wordt niet langer omschreven, er wordt van hem, behalve in art. 146 niet meer gesproken; ook niet òf, en zoo ja, hoe de Raad gekozen wordt.
Verder vraagt spreker, wat bedoeld wordt met "gemeentebestuur". Er is ook niet uitgedrukt, wie het hoofd van het gemeentebestuur is; men denkt wellicht aan "Oberbürgermeister" met daarnaast enkele "bürgermeisters". Nu eenmaal de Raad bij ons ingeburgerd is, zal men dat lichaam niet spoedig loslaten. Doch de meerdere vrijheid, die blijkbaar de Heer Heemskerk beoogt, zou men ook kunnen vinden, als men in elke gemeente behoudt een Raad, die voorzien zal in de regeling en het bestuur van het huishouden der gemeente, gekozen door de mannelijke ingezetenen, en dat aan het hoofd van dien Raad zal staan een burgemeester, gekozen door de Koningin. Zoodoende zal er ook vrijheid komen in den geest als de Heer Heemskerk, naar spreker meent, wenscht.
De Heer Van der Feltz meent, dat het voorstel een uitvloeisel is van Amsterdamsche toestanden. In de Eerste Kamer sprak de Heer Van Leeuwen over de wenschelijkheid,

Huygens ING, Grondwetscommissies 1883-1983
1910 Commissie-Th. Heemskerk, notulen, subcommissie h4 9, 1911-03-01
NL-HaNA, Staatscie. Grondwetswijziging, 2.04.53.09, inv.nr. 6
http://resolver.huygens.knaw.nl/grondwetscommissies/1910commheemskerk/

dat de commissies van bijstand beheer zouden hebben, wat echter niet kan, zoolang de Grondwet bepaalt, dat de Raad aan het hoofd der gemeente staat. In het voorstel, althans in de toelichting, staat, dat de Raad heeft wetgevende bevoegdheid, maar als men art. 144, tweede lid, er uit laat, waar hangt die bevoegdheid dan aan vast? Ook vraagt spreker, wat is "gemeentebestuur"? Met een beroep op art. 126 der Gemeentewet begrijpt spreker er onder B. en W., wat in het voorstel-Heemskerk de bedoeling wel niet zal zijn. Ook heeft spreker bezwaar om hier niet over het kiesrecht te spreken.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer sluit zich in hoofdzaak aan bij de vorige sprekers. Ook hij acht het voorstel te vaag. In de Grondwet behooren hoofdtrekken te worden nêergelegd, maar deze worden in het voorstel-Heemskerk wat te veel gemist, want hier wordt aan den wetgever in het geheel geen band aangelegd, behalve met betrekking tot de benoeming van het hoofd van het gemeentebestuur. Maar wie is dat? Spreker gelooft, dat de Heer Heemskerk het opzettelijk niet wilde aangeven. Ook wordt er niet gezegd, wie het bestuurscollege vormen, wat zijne bevoegdheid is, en hoe zijne benoeming geschiedt. Wil men onderscheid maken tusschen verschillende gemeenten, dan moet men juist zeggen, wat het bestuurscollege heeft te doen. Spreker kan thans nog niet, gelijk de Heer Van Citters, opbouwende critiek leveren, omdat hij niet weet, wat in het voorstel bedoeld wordt.
De Heer Van Lynden van Sandenburg stuitte op twee zaken, die hij miste. Zoo is art. 144, tweede <gewijzigd in: eerste, en vervolgens weer gewijzigd in: tweede>, lid waaruit het karakter van de autonome macht der gemeentebesturen blijkt, weggelaten. Wat is daarvan de bedoeling? Wil men het aan de wet overlaten, die dan aan den Raad misschien de bevoegdheid om verordeningen te maken kan ontnemen? Spreker zou dat zeer betreuren. Ook miste spreker hier eene regeling van het kiesrecht. Het hoofdbezwaar van den Heer Heemskerk acht spreker gelegen in het feit, dat het hoofd der gemeente is de gekozen Raad. Maar toch moet z.i. een rechtstreeksch gekozen college ten minste deel hebben aan de wetgevende taak; dat is het minste wat men vragen kan.
Verder vraagt spreker: wat is "gemeentebestuur" in het voorstel? Als men de wet daaromtrent vrijlaat, dan krijgt de benoeming van het hoofd van het gemeentebstuur een eigenaardig karakter. Echter zou spreker niet gaarne de benoeming van den burgemeester aan den Koning onttrekken. De bedoeling van den Heer Heemskerk scheen wel te zijn, om onderscheid te maken tusschen verschillende gemeenten, maar vooral ook, om het college met de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken belast onafhankelijk naast den Raad te zetten. Wat het bezwaar betreft, dat men thans geen commissies van beheer kan instellen, dat vloeit niet zoozeer uit de Grondwet voort, want deze kent b.v. ook geen wethouders, maar veeleer uit de gemeentewet.
De Voorzitter verklaart, dat wat hij wilde zeggen, voor het grootste gedeelte reeds door de andere Heeren is aangevoerd. Spreker is zeer verrast geweest, dit voorstel, dat in schijn zoo eenvoudig is, zoo spoedig te hebben ontvangen. Wat de Heer Heemskerk wil, is bovendien in dit voorstel niet wêergegeven. Naar spreker meent, wil de voorsteller, dat de Grondwet geen beletsel meer zij om den Raad niet langer te doen zijn het hoofd der gemeente; in verband hiermee, wilde hij geene regeling van het kiesrecht in de Grondwet, zoodat de wet de gemeente-ambtenaren van het kiesrecht voor de gemeenten kan uitsluiten. Daarbij komt dan nog de opmerking van den Heer Lohman over het verschil in omvang van de gemeenten. Wil men deze dingen bepaald zien, dan kan het voorgedragen voorstel niet dienen, want de Raad schijnt toch eenige wetgevende bevoegdheid te krijgen. Thans zegt de Grondwet ook

niet, wat "gemeentebestuur" is; <toevoeging vanuit de marge: dat hindert niet, omdat de Grondwet een Raad instelt en dezen plaatst aan het hoofd der gemeente.>
Uit art. 134 der Gemeentewet volgt, dat als bij de huishouding der gemeente niet uitdrukkelijk B. en W. of de burgemeester is aangewezen, "gemeentebestuur" altijd beteekent: "de Raad", en als bij de uitvoering niets gezegd is, dan zijn altijd bedoeld B. en W., tenzij uitdrukkelijk de Raad is geroepen. Doch thans is in elk geval de Raad dáárom het hoofd der gemeente, omdat hij heeft regeling en bestuur, In het voorstel zou men dus "gemeentebestuur" moeten omschrijven; maar onafhankelijk van de vraag, of de Raad is het hoofd der gemeente, ja dan neen, is toch dit voorstel te vaag; want men kan van "gemeentebestuur" ook maken den burgemeester. Nu heeft de Heer Van Citters opbouwende critiek geleverd; spreker heeft dat zelf ook gedaan, maar is gekomen tot een ander resultaat. Den tegenwoordigen toestand vindt spreker eigenlijk niet zoo slecht, maar is dat in de grootste gemeenten het geval, dan is het niet de fout, dat de Raad is het hoofd der gemeente, een beginsel, dat spreker niet zou willen prijsgeven, maar de fout is, dat de Raad alles moet doen, n.l. dat hij ook heeft het bestuur. Daarom wil spreker, dat de Raad behoudt de regeling, maar dat het bestuur gebracht worde bij B. en W., welk college dan ware te radiceeren in de Grondwet, met dienverstande, dat voor sommige, door de wet aan te wijzen, gemeenten, dat bestuur voor sommige diensttakken kan worden afgewenteld van B. en W. op zelfstandige commissies, te kiezen door den Raad, uit of buiten zijn midden. Spreker zou ook niet willen zwijgen in de Grondwet van het kiesrecht voor den Raad. Voor wijziging van artt. 143 en 144 voelt hij <toevoeging vanuit de marge: persoonlijk> weinig, omdat men reeds ver zal kunnen komen door artt. 54-57 en art. 183 der Gemeentewet te wijzigen. Het onderscheid tusschen de verschillende gemeenten zou spreker willen behandelen bij het art. 146 der Grondwet.
De Heer Van Citters zegt, dat hij zooeven niet volledig is geweest; ook hij wil in de Grondwet spreken van B. en W., en wel b.v. aldus: "De Raad benoemt een college van wethouders waaraan, met inachtneming van regels door de wet te stellen, de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken wordt opgedragen."
Bij dit schema dacht spreker zeer sterk aan de inrichting van de provincie. Hij heeft bezwaar tegen het stellen van den Raad aan het hoofd der gemeente, omdat men dan zal meenen, dat de Raad alles moet doen. Daartegenover is echter ook eene fout, dat de Raad te weinig doet, door zijne groote afhankelijkheid van de kiezers; men laat het maar aankomen op het hooger bestuur. Dat is dus een gevaar in het bestuur, dat de Raad heeft. Bij getapte verkiezing voor dat wêer veel minder, b.v. zijn de wethouders onafhankelijker. Ook gelooft spreker, dat men in het midden kan laten, wie het hoofd der gemeente is, gelijk het in het midden gelaten is voor de provincie.
Spreker acht het verder verkeerd om buiten de eigenlijke verantwoordelijkheid van B. en W. commissies van beheer samen te stellen, want dan zou men colleges krijgen, die alleen hun tak van dienst goed willen inrichten, zonder te vragen naar de overige behoeften der gemeente. Misschien kan de Gemeentewet in deze richting iets doen.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer vraagt, wat de Heer Heemskerk bedoelt met het bestuurscollege van 10 à 15 personen? Wie het benoemt staat niet in het voorstel; vervangt het B. en W.? De Voorzitter gelooft, dat dat de bedoeling is; door wie het gekozen moet worden is in het voorstel niet gezegd.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer meent, dat men dan zal krijgen een grooten en een kleinen Raad, wat de Voorzitter toegeeft.
De Heer Van der Feltz stemt in met veel van het door den Voorzitter gesprokene. Hij zou niet gaarne zien, dat de Raad niet langer zou zijn het hoofd der gemeente. In kleine gemeenten zijn er wel eens moeilijkheden, maar ze worden grootendeels

ondervangen door het voorstel van den Heer Oppenheim. Spreker wil den Raad behouden als het wetgevend lichaam in de gemeente, ook wil hij er daarom niet mee breken, omdat het reeds zoo lang ingeburgerd is. De commissies van beheer behooren niet in de Grondwet opgenomen te worden, maar de wet moet het zóó regelen, dat deze behoorscolleges benoemd worden door den Raad, ook buiten zijn midden.
De Heer Van Lynden van Sandenburg merkt op, dat thans in de Grondwet niet gesproken wordt van B. en W., maar als de Grondwet naast B. en W. afzonderlijke colleges met bestuur wil belasten, dan is het de vraag, of, als men B. enW. in de Grondwet radiceert, men die <toegevoegd vanuit de marge: afwenteling van de bestuurstaak of commissies> zal kunnen tot stand brengen, zonder die commissies te noemen.
De Voorzitter wilde die opmerking ook maken. Verder zegt spreker, dat voor de provincie in art. 94 der Provinciale wet hetzelfde staat als in art. 134 der Gemeentewet voor de gemeente. "Hoofd der gemeente" heeft altijd in de Grondwet gestaan sinds 1848, maar als men het er uit laat, zou er niets behoeven te veranderen; juist daarom zou spreker het liever willen behouden. De fouten door den Heer Van Citters aangegeven vloeien juist voort uit het feit, dat de Raad ook heeft het bestuur, maar niet, omdat hij staat aan het hoofd der gemeente. De Heer Van Citters wil de Grondwet volgen, zooals zij eene regeling trof voor de Staten, maar doet men dat, dan komt men niet tegemoet aan de bezwaren, die in de grootste gemeenten zijn gerezen. Spreker zou dus wenschen, dat men aan den Raad ontneemt het bestuur; dat dit gebracht wordt aan B. en W., welk college geradiceerd moet worden in de Grondwet, en als men van B. en W. eenigen tak van bestuur op commissies wil afwentelen, - wat facultatief moet zijn -, dan moeten ook deze in de Grondwet genoemd worden.
Men kan ook desnoods de regeling geven aan den Raad, en het bestuur geheel overlaten aan de wet; dit zou het meest tegemoetkomen aan wat de Heer Heemskerk wil, maar als men niets van het bestuur in de Grondwet zegt, dan moet toch doen uitkomen, dat een verschil gemaakt kan worden tusschen de eene gemeente en de andere.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer merkt op, dat in het voorstel - Oppenheim de Raad eene bepaalde taak kan opdragen aan eene commissie, maar is daarvan niet te vreezen, wat de Heer Van Citters reeds aanroerde, de afhankelijkheid dier commissie van hunne kiezers, n.l. van den Raad, en via desen van de kiezers voor den Raad? Maar als men nu personen benoemt buiten den Raad, hoe dan is het met hunne verantwoordelijkheid tegenover den Raad?
De Voorzitter zegt, dat hetzelfde geldt voor de benoeming van wethouders; men moet vertrouwen, dat de Raad goede wethouders en goede commissies benoemt. En als men de benoeming niet aan den Raad toevertrouwt, aan wie wil de Heer Van Nispen dan de benoeming opdragen?
Spreker vraagt: als men Gedeputeerde Staten eens buiten de Staten koos, zouden ze dan niet meer verantwoordelijk zijn? Als de commissie geheel buiten den Raad is gekozen, dan zouden de stukken zonder verdediging naar den Raad moeten worden gezonden. De geldelijke en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid is geregeld bij de Gemeente - en de Strafwet, en moreel worden ze getroffen door eene motie van afkeuring in de Raad.
De Heer Van Citters heeft geen bezwaar tegen de wethouders, ook al zouden ze buiten den Raad worden gekozen; maar hij ziet een groot verschil tusschen wethouders en zelfstandige beheerscommissies. De wethouders dragen er zelven de verantwoordelijkheid van, als de zaken in de gemeente spaak loopen, maar dat is niet het geval met die commissies, tenzij ze staan onder B. en W. Deze moeten een

overzicht hebben over de geheele administratie, terwijl eene commissie zich over de andere takken van dienst niet zal bekommeren. Spreker heeft geen bezwaar om aan den Raad het "bestuur" te ontnemen, maar hij kan toch niet zeggen, dat het in de provincie slecht heeft gewerkt. Als men wil komentot commissies, dan zou men het kunnen vinden, door te spreken van "B. en W., belast met de dagelijksche leiding van en het toezicht op zaken"; maar zij moeten de verantwoordelijkheid houden voor elk onderdeel van de gemeente-administratie. De Heer Van der Feltz zegt, dat de bevoegdheden, waartegen de Heer Van Citters bezwaar heeft, niet voortvloeien uit het feit, dat de Raad is het hoofd der gemeente, maar uit art. 144, eerste lid. Als men de commissies inricht, zooals de Heer Van Citters wil, dan komt men niet tegemoet aan de geopperde bezwaren der practijk. Spreker wil daarom commissies buiten den Raad, doch met een Raadslid als voorzitter. De Heer Van Lynden van Sandenburg zegt, dat die colleges verantwoordelijk moeten zijn op hun gebied, maar bij de financiën is er toch eene groote moeilijkheid om dat van B. en W. af te wentelen. De uitdrukking "hoofd der gemeente" kan z.i. wel verdwijnen, want de bevoegdheid hangt af van wat het volgende artikel bepaalt, maar als men die woorden schrapt, dan zal men toch moeten aangeven, dat als niemand is aangewezen, wie dan geroepen is. Verder zegt spreker het vreemd te vinden, dat als men in de Grondwet niet spreekt van "bestuur", men telkens spreekt van "bestuur", men telkens spreekt van "gemeentebesturen"; hij zou dan ook eene bepaling omtrent het bestuur willen opnemen. De Voorzitter herhaalt, dat de fout, die men thans in sommige gemeenten constateert, is, dat de Raad heeft bestuur; de Staten hebben zich lang niet zoo bewogen op dat gebied en men heeft aan Ged. Staten onder de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken veel opgenomen, wat eigenlijk bestuur is. Thorbecke heeft daar wel wat veel onder gebracht, maar dit terecht niet gedaan met B. en W.
De inelegantie, door den Heer Van Lynden aangegeven, voelt spreker niet, want men heeft immers art. 142.
Verder zegt spreker, dat commissies met eene zelfstandige bestuurstaak wel degelijk zullen hebben eene verantwoordelijkheid. Misschien is het beter om de financiën te laten bij B. en W.
Wat de Heer Van Citters zeide omtrent toezicht, op te dragen aan B. en W., dat staat reeds in de laatste letter van art. 179 der Gemeentewet. De Heer Van Nispen tot Sevenaer beantwoordt de vraag van den Voorzitter: "waarom wel goede wethouders, en slechte commissies", met de opmerking, dat de wethouder, die het geheel mederegelt, eene veel grootere verantwoordelijkheid heeft dan zoo'n commissie. Misschien kan men het ondervangen door een wethouder tot voorzitter te maken.
De Voorzitter zegt, dat dit zijne bedoeling was, zelfs al zou de wethouder geen lid der commissie zijn.
De Heer Van Citters vindt, dat dit niet de bezwaren ondervangt, wel bij de tegenwoordige commissies van bijstand, maar niet bij zelfstandige beheerscommissies. Bovendien moet er eenheid zijn in de verschillende voorschriften door die commissies, b.v. omtrent loonen, arbeidstijden enz. uitgevaardigd, en zij zullen allicht tegen elkaar opbieden. Een voorzitter kan hier niet veel tegen doen.
Spreker merkt nog op, dat in art. 62 der Grondwet volgens het voorstel der Commissie van 1905 onderscheid wordt gemaakt tusschen het "bestuur" en de "huishouding" der koloniën, terwijl men in art. 143 spreekt van "het bestuur van de huishouding der gemeente." Is dit beperkter?
De Voorzitter zegt, dat de Heer Van Citters blijkbaar B. en W. hunne tegenwoordige bevoegdheid wil laten; dit zou ook hem het liefst zijn, maar de burgemeesters der groote gemeenten zeggen, dat zij het werk niet af kunnen.

De Heer Van Citters merkt op, dat dit het gevolg hiervan is, dat B. en W. telkens bij den Raad moeten komen.
Neen, zegt de Voorzitter, omdat de taak hun boven het hoofd gegroeid is.
De Heer Van Lynden van Sandenburg zegt, dat het bij de begrooting toch uitkomt, dat de verschillende takken van dienst onderling niet te veel afwijken; de Raad zal daar bij de begrooting wel voor zorgen. Voor spreker is het grootste bezwaar gelegen in de regeling van het kiesrecht voor de gemeente.
De Voorzitter zegt, dat de formuleering van art. 62 van 1905 afkomstig is van den Heer De Louter, die de rechtspersoonlijkheid van Indië in de Grondwet wilde radiceeren. Maar men zal met het onderscheid daar opgenomen thans niet hier veel verder komen, wanneer men tracht het door te voeren in de gemeente. Spreker gelooft niet, dat er onderscheid is tusschen "bestuur der gemeente", en "bestuur van de huishouding der gemeente".
De Heer Van Nispen tot Sevenaer merkt nog op, dat het voorstel-Heemskerk uitgaat van één bestuurscollege van 10 à 15 personen, dus bedoelt dat voorstel, dat er geen verschillende commissie zullen zijn.
De Voorzitter gelooft dat niet, want ook dat college zal men kunnen splitsen.
Daartegenover merkt de Heer Van Nispen to Sevenaer op, dat als de beslissingen in de geheele commissie genomen worden, het één college is, dat het geheele bestuur overziet, wat dichter komt bij het denkbeeld van den Heer Van Citters.
De Voorzitter erkent dat; maar hij gelooft, dat de commissies door den Raad goed zullen worden samengesteld, want hij heeft vertrouwen in den Raad.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer heeft niet zoo'n groot vertrouwen.
De Heer Van der Feltz zegt nog, dat men ook kan besluiten, dat verschillende commissies zich kunnen vereenigen; de wet moet het uitwerken.
De Heer Van Citters vindt het groote bezwaar in de gedeelde verantwoordelijkheid; men bouwt te veel op de plichtsbetrachting der colleges.
De Voorzitter stelt thans ordeshalve voor om over verschillende punten te stemmen.
De Heer Van Nispen zou er nog eens over willen denken.
De Voorzitter neemt dan zijn voorstel terug. De Heer Van Citters vraagt, of de Voorzitter de punten dan zou willen dicteeren.
Resumerende stelt de Voorzitter voor een volgenden keer te stemmen over de volgende punten:
1. Is het voorstel-Heemskerk voldoende, of moet de inrichting en de bevoegdheid der gemeentebesturen meer in bijzonderheden in de Grondwet worden uitgewerkt?
2. Indien ja, zal in de Grondwet blijven gesproken van den Raad, en indien ja, zal die Raad blijven staan aan het hoofd der gemeente?
3. Indien ja, zal de Grondwet zich begeven in de regeling van de samenstelling van den Raad en van de verkiesbaarheid zijner leden?
4. Zal art. 144, eerste lid, der Grondwet ongewijzigd blijven, of zal daaruit verdwijnen de bepaling, dat de Raad ook het bestuur heeft van de huishouding der gemeente?
5.Indien van het bestuur wordt verzwegen, zal dan daarover niets in de Grondwet voorkomen?
6. Indien niet van het bestuur zal worden gezwegen, zal dan daarover een voorschrift worden opgenomen in den trant van wat in art. 139 der Grondwet voor de Staten is bepaald?
7. Zal, zoo van het bestuur niet wordt gezwegen, de mogelijkheid worden geopend voor de wet om voor de door haar aangewezen gemeenten naast het eigenlijke bestuurscollege zelfstandige bestuurscolleges te doen instellen door de dan daartoe aan te wijzen macht?

8. Zal, bij ontkennende beantwoording van vraag 7 in de Grondwet op nader aan te duiden wijze voor de wet de mogelijkheid worden geopend de gemeenten verschillend te behandelen?
Hierna wordt de volgende vergadering bepaald op Vrijdag 3 Maart 1911, van 1½ - 4 uur, in eene der Sectiekamers van de Tweede Kamer. <toevoeging vanuit de marge: Alsdan komt eerst in behandeling het begin van Hoofdstuk IV.> De Voorzitter sluit daarop de Vergadering.